

WAARNEMINGEN VAN ZEEVOGELS EN -ZOOGDIEREN OP ZEE, PERIODE JULI 1997-JULI 1998

Jeroen Van Waeyenberge & Jan Seys

Het laatste artikel over waarnemingen van zeevogels en zoogdieren op zee dateert reeds van vorig jaar en besloeg de periode januari-maart 1997 (Offringa, 1997). Tijd dus om de draad terug op te nemen.

Onze tweede reis met de Holymann-Sally-ferry "Eurotraveller" had eind juli plaats (HO, JW). Door de grote toeristenstroom konden wij slechts op de heenweg tellen, terug was volgeboekt. De aantallen vogels op zee waren, zoals verwacht, laag. Langs de Belgische kust vlogen enkele tientallen adulte en juveniele Grote Sterns *Sterna sandvicensis* en enkele honderden Noordse Sterns/Visdieven. Een enkele aanwezige vissersboot had op de Bergues bank niet alleen 900 Kleine Mantel- *Larus fuscus*, Zilver- *L. argentatus* en Drieteenmeeuwen *Rissa tridactyla*, maar ook 50 Grote Sterns aangetrokken.

Interessanter was de daaropvolgende reis met het onderzoeksschip, De Belgica, van 20 t.e.m. 28 augustus (HO, JW), een campagne met het Rijksstation voor Zeevisserij om de platvisbestanden op het BCP en langs de Engelse kust te inventariseren. Het was het derde opeenvolgende jaar dat wij hieraan deelnamen en traditiegetrouw was het weer zeer gunstig, met veel zon en weinig wind. De globale verspreidingspatronen waren overeenkomstig de vorige jaren. In de Belgische kustzone werden de grootste aantallen Kleine Mantel-, Zilver-, Kok- *L. rudibundus* en Dwergmeeuwen *L. minutus*, Noordse Sterns/Visdieven en Grote Sterns vastgesteld. De Engelse kustzone (van Dover tot aan de Wash) was nagenoeg leeg, alleen

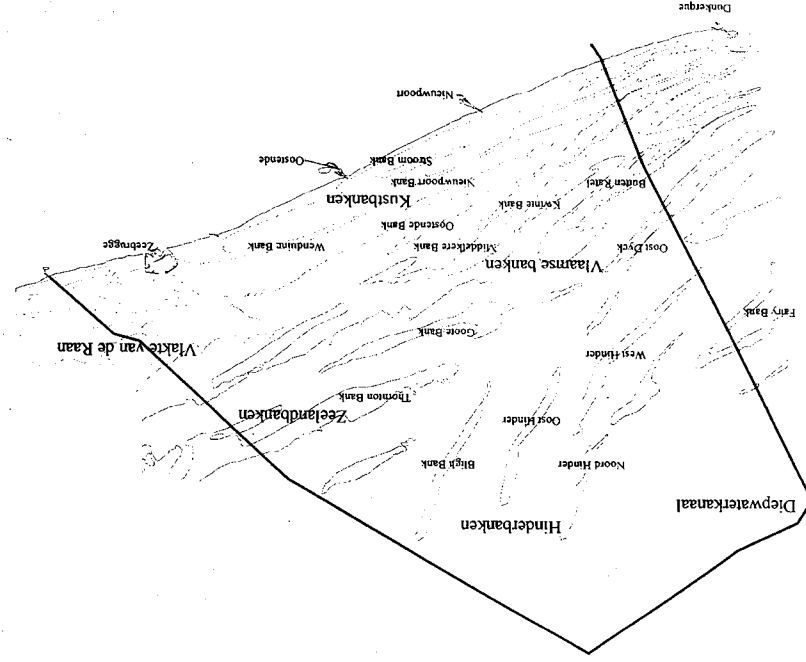
in de Thames-monding werd op de rede van Margate een groep van zo'n 1500 Zilvermeeuwen en Kleine Mantels waargenomen, die bij laag water op een bank rustten. Er waren hier nota bene nauwelijks vissers actief, welke eventueel nog vogels hadden kunnen aantrekken. Zeekoeten *Uria aalge*, Alken *Alca torda* en Papegaaiduikers *Fratercula arctica* werden alleen ten zuiden van de Doggersbank aangetroffen. We zullen ons hier beperken tot de meest opmerkelijke waarnemingen. Bij het uitvaren op woensdag de 20ste bleek het aantal Grote Sterns in de Belgische kustzone al sterk gedaald. Van de Noordse Stern/Visdief troffen wij drie naar verhouding grote groepen rustend op zee aan (groeps grootte 58, 47, resp. 260 individuen), ter hoogte van de op de Oostende Bank. De vogels zwommen in het water, terwijl zij normaal een drijvend obstakel (zoals een boei of een houten pallet) verkiezen. Uitvarende baggerschepen trokken honderden Kokmeeuwen en Dwergmeeuwen aan. Op ongeveer 6 mijl uit de kust bij De Haan vluchtten een tweetal Bruinvissen *Phocoena phocoena* voor het schip weg. De raai bezuiden de Doggersbank toonde een compleet ander beeld. De Outer Silver Pit was vergeven van de Zeekoeten, Alken en Papegaaiduikers, met gemengde groepen van meer dan 200 individuen! In totaal telden wij er deze dag 3000 alkachtigen geteld! Zoals gebruikelijk zaten de Bruinvissen aan de westkant, tussen de gasproductieplatforms. In totaal telden wij er die dag 95, samen met 3 Grijze Zeehonden *Halichoerus grypus* en 1 Gewone Zeehond *Phoca vitulina*. De afwezigheid van grote groepen Kleine Mantels en Noordse Stormvogels *Fulmarus glacialis* in het gebied tussen de Indefatigable Banks en de Doggersbank werd enigszins goedge maakt door relatief grote aantallen jagers, die eigenlijk over het hele geïnventariseerde gebied voorkwamen. Naast de gebruikelijke Grote Jagers *Stercorarius skua* en Kleine Jagers *S. parasiticus* (33, resp. 29), namen we nog 5 Middelste *S. pomarinus* en 3 Kleinste Jagers *S. longicaudus* waar. Het goede weer in Norfolk had blijkbaar veel vlinders tot uitzwermen aangezet. Tot ver uit de kust zagen wij tientallen vlinders per uur (o.a. Kleine Vos *Aglais urticae*, Atalanta *Vanessa atalanta*, Dagpauwoog *Inachis io*, Klein Geaderd Witje *Pieris napi*) voorbij vliegen, meestal met halfkapotte vleugels. Tenslotte bood aan het eind van de campagne de Sandettié Bank nog enig soelaas, toen ingeklemd tussen de drukke verkeersroutes in de Straat van Dover, enkele tientallen Jan van Genten *Morus bassana* druk foerageerden op de helling van de bank.

De volgende ferry-overtocht tussen Oostende en Ramsgate werd begin september gemaakt (JW). Omwille van het springtij werd een ietwat andere route gevaren dan normaal. Het aantal voorbijtrekkende Grote Sterns en Noordse Sterns/Visdieven langs onze kust was al afgenomen in vergelijking met het begin van onze vorige tocht op zee. Ook dicht tegen de Engelse kust waren enkele Noordse Sterns/Visdieven en Grote Sterns aan het duiken. De opmerkelijkste waarnemingen van de heenreis waren een Middelste en Kleine Jager. Rond een Blankenbergse vissersboot deden enkele honderden Kleine Mantels en Zilvermeeuwen zich te goed aan het visafval dat over boord werd gegooid. Op de terugreis zaten midden op het kanaal een groep van een 550-tal Kleine Mantels, 50 Zilvermeeu-

kustbanken (Baland Bank en Stroom Bank) en de Gooite Bank, die tot de Zeelandbanken behoort. Een ideaal werkterrein voor onze zeevogelstellingen. Van zodra de Belgica zijn thuishaven, Zeebrugge, verlaat, schieten wij in actie. Tijdens de transit van Zeebrugge naar de Vlaamse Banken zagen we een Kleine Jager die een juve-niele Dwergmeeuw zijn voedsel tracht af te snoepen. Op de Vlaamse Banken werden nog 10-tallen Noordse Sterns/Visdieven en verschillende Grote Sterns op trek waargenomen. Voornamelijk de 9de was er duidelijke trek van sterns merk-baar. Op de Vlaamse Banken werden van boven op de brug van de Belgica nog 5 Grote Jagers, 2 Middelste Jagers, 3 Kleine Jagers (waaraan 1 met mooie lange staartpennen), 1 Noordse Pijlstormvogel *Puffinus puffinus* en 1 Grauwe Pijlstormvogel *F. griseus* geteld. Op de kustbanken waren groepjes Dwergmeeuwen en Zware Zee-eenden *Melanitta nigra* aanwezig. De Baland Bank (geleggen tussen de Nieuwpoort en Stroom Bank) is immers een gekend overwinteringsgebied van deze soort aan onze kust. Op de Gooite Bank waren zeer weinig vogels aanwezig. Rond de aanwezige vissersboten bevonden zich ook maar weinig meeuwen.

Eind september gingen we al terug aan boord van de Belgica. Dit keer samen met de mensen van de mariene biologie van de Universiteit van Gent. Dit zijn onze partners, samen met de dienst Aquatische Ecologie van de KUL, in het onderzoekprogramma "Duurzaam beheer van de Noordze: functionele en struc-turele biodiversiteit van Noordze ecosystemen", waarmee het zeevogelmonito-ringsprogramma gefinancierd wordt. Gedurende de eerste week (29 september-3 oktober) werden vogels geteld rondom Zeebrugge, op de Hinderbanken (Oost en West Hinder) en de transits tussen deze Banken (HO, TP, AA). Ten oosten van Zeebrugge zaten er weinig meeuwen. Rondom Zeebrugge waren een twaalf-tal sportvissers en garnaalkoeters actief. Deze trokken duizenden Zilvermeeuwen, Kleine Mantelmeeuwen, enkele honderden Grote Mantelmeeuwen en 10-tallen Dwergmeeuwen aan, samen met enkele Stormmeeuwen *Larus canus*, Kokmeeuwen, 2 Grote Jagers en 1 Kleine Jager. Op de Oost Hinder waren enkel wat Jan van Genten, Kleine Mantels en Noordse Stormvogels aanwezig. Die dag vond ook een Fitis *Phylloscopus trochilus* op de Belgica een geschikte rustpost en 6 Goudpleve-ren *Pluvialis apricaria* passeerden ons gezichtsveld. Ook op de West Hinder wer-den de dag nadien zeer weinig vogels (wat Jan van Genten, Kleine Mantels en Noordse Stormvogels) vastgesteld ondanks het gunstige telweer. De opmerkelijkste waarnemingen waren 5 Grote Jagers, 1 Middelste Jager, een mannetje Zwartkop *Sylvia atricapilla* dat evenjes op de Belgica kwam zitten en een late voorbijtrek-kende Boerenzwaluw *Hirundo rustica*. Op de West Hinder passeerden we een aantal vissersboten die in totaal enkele tientallen vogels bij zich hadden, waaronder zo'n 10 Grauwe Pijlstormvogels, 3 Grote Jagers en als uitschieter 2 Stormvogeljes *Hydrobates pelagicus*! De transit van de West Hinder naar de Kwinte Bank en vervolgens naar de Nieuwpoort Bank, waarbij dan rechtsonkeer gemaakt werd naar het ankergebied bij de West Hinder, leverde wederom veel Grauwe Pijlstormvogels op (19 individuen), naast 1 Noordse Pijlstormvogel, 2 Middelste Jagers, 6 Kleine en 8 Grote. Er lieten zich ook nog 2 Vale Stormvogeljes *Oceanodroma leucorhoa*

wen, 15 Jan van Genten en een Grote Jager te rusten. Zulke grotere groepen van rustende meeuwen is zeker niet ongevoen te noemen (zie Offringa & Meire, 1995). In de buurt van de Vlaamse Banken werden ook enkele Dwergmeeuwen opgemerkt.

Figuur 1 : Sitering van het Belgisch Continental Plat met aanduiding van het Diepwaterkanaal, Hinder-, Zeeland-, Vlaamse Banken en de Vlakte van de Raan.

Een week later stonden we terug op de Belgica voor een trip (8-12 septem-ber) met de geologen en geografen van de Universiteit van Gent (JW). Op deze campagne worden de structuur en samenstelling van de zeebodem onderzocht. Hun onderzoeksg gebied spitst zich toe op de Vlaamse Banken (vnl. Kwinte Bank), de

Daarnaast werden nog enkele tientallen Zwarte Zee-eenden, wat sterns (Noordse Sterns/Visdieven, Grote Stern en Noordse Stern *Sterna paratissaea*) en een 30-tal Sterns/Visdieven, Grote Stern en Noordse Stern *Sterna alpina* op trek waargenomen. De transit van het ankergebied van de Westhinder naar Zeebrugge leverde als uitschoters een juveniele Vorkstaartmeeuw *Larus sabini* en juveniele Kuitfaalsholter *Phalacrocorax aristotelis* (in de haven) op. Nabij de kust werden enkele visserboten gepasseerd, met enkele honderden Kleine Mantels, Grote Mantels en Dwergmeeuwen errond. Daarnaast werden tijdens de transit nog 3 Grote en 2 Middelse Jagers, wat Noordse Sterns/Visdieven en Stormmeeuwen (in verhouding vrij veel juveniele exemplaren) en een juveniele Grote stern (in de haven) vastgesteld.

De tweede week (6-10 oktober) stonden de Vlaamse banken op het programma (HO, WW, JV). Tijdens de tocht naar de Middellijkerke Bank en ook op de bank zelf was er duidelijk trek van zangvogels zichtbaar, waaronder veel Graspiepers *Anthus pratensis*, Vinken *Fringilla coelebs* en Spreeuwen *Sturnus vulgaris*. Er werd ook Pimpelmees *Parus caeruleus*, Zwarte Mees *P. ater*, Sneeuwgorst *Plectrophenax nivalis* en Boomvalk *Falco subbuteo* op trek waargenomen ! Op de bank zelf waren enkele tientallen Kleine Mantel (waarvan 2 individuen met olie) en Grote Mantel-meeuwen aanwezig, samen met een tiental Dwergmeeuwen, Jan van Genten en een Geelpootmeeuw *Larus cachinnans*. De Kwinte Bank leverde zeer weinig vogels op, enkel wat Kleine en Grote Mantelmeeuwen en enkele vissende Jan van Genten en terug 1 Geelpootmeeuw. Als gevolg van de toenemende hard wind (ZW 8), werd koers gezet richting het Westdiep. Deze transit leverde wederom weinig vogels op, enkel nog een Geelpootmeeuw is vermeldenswaardig. Vanwege te sterke wind werd in de haven van Zeebrugge de nacht doorgebracht. De transit naar de Wenduine Bank en vervolgens naar de Oostende Bank bracht terug zeer weinig vogels op, enkel wat meeuwen (waarvan een Kleine Mantelmeeuw met olie). Vanwege de woelige zee werd vervroegd in Zeebrugge aangemeerd.

Gedurende de laatste week van deze campagne (13-16 oktober) werden de Buiten Ratel, Oost Dyck en West Hinder aangedaan (HO, DB, JW). De zee liet zich nog steeds van haar kant zien. Onderweg naar de Oostende Bank werden weinig vogels gezien. Enkel een Kleine Jager, een Noordse Stormvogel en een Kleine Mantel met olie op de veren zijn het vermelden waard. Ter plaatsse bleek de situatie voor onze partners onwerkbaar, er werd dan maar binnengelopen in de haven van Oostende. Vanwege de harde wind (NW, 6-7 Bf) werd de volgende dag alleen vogeltellingen uitgevoerd op de Buiten Ratel en de Oost Dyck. De combinatie van krachtige NW-wind en een goede periode voor zeevogel trek (oktober) was veelbelovend. Reeds bij het buitenvaren van Oostende was er al trek van steltlopers (Drieteensstrandloper *Calcarius alba* en Bonte Strandloper), zangvogels (Spreeuw, Veldleeuwerik *Alauda arvensis*, Koperwiek *Turdus iliacus*, Vink, Keep *Fringilla montifringilla*) en Roigans *Brania bernicia* merkbaar. Tientallen Dwergmeeuwjes waren ook terug van de partij. Onderweg naar de Buiten Ratel was een Grote Jager

zich te goed aan het doen aan een drijvend kadaver van een Drieteenmeeuw. Beide banken waren een hoogdag voor elke zeevogeltrier. Tientallen Noordse Stormvogels en Alken, waarvan velen in associatie met Drieteenmeeuwen, 13 Grote Jagers, 2 Kleine en 1 Kleinste, enkele Roodkeelduikers *Gavia stellata* en 2 Grote Stern werden waargenomen. En als uitschoters een juveniele Vorkstaartmeeuw, een Velduil *Asio flammeus*, die even op de Belgica kwam uitrusten en niet minder dan 24 Vale Stormvogeltjes en 2 Stormvogeltjes, waarvan enkele zich op enkele tientallen meters lieten bekijken ! Vanaf de Oost Dyck werd terug gevaren via de Nieuwpoort en Stroom Bank om tegen de avond terug binnen te lopen in de haven van Oostende om te overnachten. De Kwinte Bank leverde nog een voorbijvliegende Bosuil *Syrx aluco* op ! Op de West Hinder was er opvallende trek van zangvogels (Graspieper, Koperwiek, Vink, Spreeuw, Veldleeuwerik, Merel *Turdus merula*, Groening *Carduelis chloris*, Roodborst *Erythacus rubecula*) te zien, maar weinig zeevogels. De hele reeks speters werd afgesloten met 12 Kleine Alken *Alle alle* die net voor de haven van Zeebrugge onze vaartoute kruisten.

De november-campagne op de Belgica (3-6 november) was met dezelfde groep wetenschappers als deze van begin september (JW). Wederom werden de Vlaamse banken en kustbanken bezocht. Het aantal Drieteen- en Stormmeeuwen was al beduidend hoger dan tijdens de vorige campagne. De tweede campagne-dag werd bij een oostenwind nog een opvallende zangvogel trek (o.a. Blijstier *Turdus torquatus*) waargenomen. De Ravelingen en Baland Bank leverden ook veel Grote Mantelmeeuwen op.

Half november werd nog een overtocht met de ferry gemaakt (JW). Op de heenreis werden ten noorden van de Vlaamse banken vele tientallen Jan van Genten, enkele groepjes Zeekoeten en Alken en enkele jagers gezien. De terugreis gaf een heel ander beeld, met veel minder Jan van Genten en Drieteenmeeuwen. De overtocht van begin december (JW) leverde zeer weinig vogels op.

Begin december (1-5 december) werd met de Belgica de Vlakte van de Raan bezocht (JW, TD). Deze keer werd meegewaren met de mensen van de technische vissersijf-afdeling van het Rijksstation van Zeevissersijf die op deze plaats een rooster-sorteersysteem met de gammaalboomkor uittesten met de bedoeling ongewenste bijvangst tot een minimum te herleiden. Tijdens het vissen worden ook de vogels achter het schip geteld. Het ging hier voor 70% om Drieteenmeeuwen, waarvan verschillende met olie besmeurd. Naast Storm-, Zilver-, Kleine en Grote Mantelmeeuwen (waarvan ook enkele met olie) werden ook enkele keren jagers (Grote, Middelse en Kleine) vastgesteld, die aange trokken werden door de vele meeuwen die goed gevoed waren door het over boord gegooide visafval. Op trek werden tientallen duikers (hoofdzakelijk Roodkeelduikers), Futen *Podiceps cristatus*, Zeekoeten en Alken (met groepen tot 20 individuen!), enkele groepjes Zwarte Zee-eenden en Eiderenden *Somateria mollissima* en enkele Jan van Genten waargenomen. Op de vierde dag waren in vergelijking met voorgaande dagen voornamelijk zwemmende alkachthigen aanwezig op de Vlakte van de Raan, waarvan opvallend veel nog in broedkleed waren.

Op de laatste Belgica-campagne van het jaar (15-18 december) waren we terug van de partij (JW, JP). Deze campagne werd geleid door de geologen en geografen van de Universiteit van Gent. Op het programma stonden de Stroom Bank, Baland Bank, Kwinte Bank en Gooite Bank. Het weer zat al niet mee, 6-7 Bf uit noordwestelijke richting, slechter kan je je niet voorstellen. Trekkeliers aan de kust denken daar ongetwijfeld anders over? Er werd besloten om dicht tegen de kust richting Baland Bank te stomen. Bij het buitenvaren van Zeebrugge bleek het al siampen gebiazen. Er werden toch nog enkele tientallen Roodkeelduikers, een tiental Futen, enkele Drieteenmeeuwen met olie en, enkele Parelduikers *Gavia arctica* en voorbijtrekkende groepjes Eider- en Zwarte Zee-eenden waargenomen. De volgende dag was de wind toegenomen tot 8 Bf, was het zeer koud geworden en de golfhoogte bedroeg dicht tegen de kust al verscheidene meters! Er werd dan maar besloten om de campagne volledig af te blazen.

Het nieuwe jaar 1998 werd ingezet met een tochtje naar Ramsgate met de Eurotraveller rond half januari (JW). Deze trip leverde o.a. de volgende resultaten op: verschillende tientallen Zeekoeten en Alken (zowel in zomer- als in winterkleed) midden op het kanaal, enkele Grote Jagers en verschillende Roodkeelduikers dicht bij Ramsgate.

De eerste Belgica-campagne van het nieuwe jaar vond eind januari (26-30 januari) plaats (JW, FH). De wetenschappelijke leiding was in handen van BMN (Beheersseenheid Mathematisch Model van Noordzee en Schelde-estuarium), die ook de Belgica beheert. Het objectief was de monitoring en evaluatie van de kwaliteit van het marien milieu van het Belgisch Continentaal Plat (BCP) en het Schelde-estuarium. Deze campagne volgt de zogenaamde "Meikroute" en wordt verscheidene malen per jaar afgevaren. Op bepaalde vaste punten worden dan waterstalen genomen. De Westerschelde leverde enkele Bonte Strandlopers, Aalschot-Zeelandbanken werden verscheidene duikers (bijna uitsluitend Roodkeelduikers), tientallen Drieteen- en Stormmeeuwen, enkele concentraties van Zeekoeten (waarvan al veel individuen in zomerkleed waren) en Alken waargenomen. Noordse Stormvogels waren in grote getale aanwezig op de Hinderbanken, samen met enkele concentraties van Jan van Genten en Grote Mantelmeeuwen. De volgende dag werd de Oost Dyck en Buiten Ratel aangedaan. Dit resulteerde in waarnemingen van vele tientallen Stormmeeuwen en Zeekoeten, waarvan de meeste nog in winterkleed waren, een tiental Futen en enkele duikers. Er dreef eveneens een dode Zeekoet besmeurd met olie langsheen het schip. Nadien werden de punten op de Vlaamse banken en kustbanken bemonsterd. Ten noorden van de Nieuwpoort Bank werden grote concentraties van Futen geteld, met een maximale dichtheid van ongeveer 100 individuen per km²! Op deze bank verblijft voor Oostduinkerke eveneens een groep van 1150 Zwarte Zee-eenden. Die dag werden in totaal 332 Futen, 816 Stormmeeuwen, 426 Drieteenmeeuwen en 1972 Zwarte Zee-eenden waargenomen! Ook werden everschillende meeuwen en alkachthigen met olie vastgesteld. Tijdens het varen over de Gooite Bank werden nog wat Storm- en Zilvermeeuwen en enkele duikers aan het waarnemingslijstje toegevoegd.

De tweede integrale campagne van het winterseizoen 1997-98 had begin februari (5-19 februari) plaats (HO, JW, JS). Gedurende deze campagne van 13 vaardagen werd getracht om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de verspreiding van de zeevogels op het gehele BCP. Op de Vlakte van de Raan waren enkele duikers en Zeekoeten (in winterkleed) aanwezig, naast veel Storm- en Kokmeeuwen. In de Westerschelde-monding verblijven veel Zilvermeeuwen die al in broedkleed waren. Enkele vissersboten trokken honderden meeuwen naar zich toe. Een groepje van 3 en 4 Bruinvissen lieten zich evenjes bekijken tijdens de transit van de Gooite Bank naar Zeebrugge. Een telling op de Thornton Bank gaf weinig resultaten: enkele Zeekoeten, Alken en duikers en verscheidene Drieteenmeeuwen besmeurd met olie, die soms geruime tijd de Belgica bleven volgen. De Bligh Bank gaf een gelijkwaardig beeld met enkele kleine groepjes Zeekoeten en Alken aan de zuidelijke kant van de bank. Vermeldenswaardig was de waarneming van een gebriede Zeekoet en juveniele Papegaaiduker op enkele tientallen meters van het schip! Ook op de Noord Hinder waren enkele groepjes Zeekoeten en Alken aanwezig, samen met enkele duikers en Jan van Genten. Opvallend was wel het aantal Drieteenmeeuwen, zowel aan de zuid- als noordzijde van de bank. Op de Oostende

en Nieuwpoort Bank bleven de grote aantallen zee-eenden uit. Enkel het aantal duikers (ook enkele Parelduikers) was bevredigend te noemen. Op het Westdiep zwom een Gewone Zeehond rond. Het diepwatertkanaal leverde eveneens weinig vogels op. Op de Gooite Bank werden enkele groepen van Grauwe Ganzen *Anser anser* op trek waargenomen. Verscheidene groepjes van Zeekeeten, Alken, Roodkeelduikers en Noordse Stormvogels zaten verspreid op de Fairy Bank. Ook wer-

den daar 2 Bruinvisseren opgemerkt. Eind februari werd nog eens vanop de ferry naar Ramsgate geteld (JW, JS). De heenreis leverde enkele Zwarte Zee-eenden, duikers en groepen Rotganzaan op. Er werden weinig Drieteenmeeuwen, Jan van Genten en Zeekeeten/Alken waargenomen. De terugreis was spectaculairder met tientallen Roodkeelduikers, groepen Zeekeeten en Alken met naar verhouding veel Alken, Noordse Stormvogels en enkele Jan van Genten en Dwergmeeuwen.

In maart (9-20 maart) zaten we twee volle weken op zee met de Belgica (JW, GS), waarbij het weekend doorgebracht werd in Dover. Deze campagne van de Rijksstation voor Zeevisserij stond in het teken van de monitoring van de kwaliteit van het maritiem milieu waarbij op verschillende stations gesleept werd met een boomkor. Op de kustbanken waren weinig vogels aanwezig. Op de westelijke Vlaamse banken zaten voornamelijk Zilver- en Stormmeeuwen en enkele Zeekeeten en Alken. Tijdens de transit van het westelijk deel van de Vlaamse banken naar de Hinderbanken werden tientallen Drieteenmeeuwen, Noordse Stormvogels (waarbij enkele donkere fasen), Jan van Genten, Kleine Mantelmeeuwen, Zeekeeten en Alken waargenomen. Daarnaast werd onze aandacht getrokken door een juveniele Papagaaiduiker ! Omwille van de woelige zee werden punten dichtter tegen de kust bemonsdter. Tientallen Storm-, Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen werden op de Vlakte van de Raan en in de monding van de Westerschelde gezien. De transit van het BCP naar Dover leverde in verhouding tot het aantal getelde uren weinig vogels op. Op de witte kliffen van Dover zaten al Drieteenmeeuwen, Noordse Stormvogels en Zilvermeeuwen op nesten. Tijdens ons bezoek aan de kliffen kregen we het gezelschap van een mannetje *Falco peregrinus* die daar bleek te broeden. De terugvaart naar het BCP was goed voor een kleine 100 alkachtigen op één uur tijd, hoofdzakelijk Zeekeeten waarvan de meeste nog in winterkleed waren, samen met een tiental Roodkeelduikers en Jan van Genten. De woelige golven hadden plaats gemaakt voor een zeer vlakke zee, m.a.w. perfect telweer. Dit keer werd ook het Nederlands Continentaal Plat bezocht. Op het Rhine-veld, ter hoogte van Rotterdam, bleek het zeer rustig te zijn, maar de transit terug naar het BCP was de moeite waard. Er werden 177 Noordse Stormvogels geteld, waarvan 14% donkere fasen! Deze donkere fase komt zelden op het BCP voor en is algemener in de noordelijke delen van de Noordzee. Rond een sportvissersboot werden niet minder dan 130 individuen van beide fasen waargenomen ! Daarnaast werden nog tientallen Zeekeeten en Alken vastgesteld waarmee in de helft van de gevallen Drieteenmeeuwen geassocieerd waren. Ook in de buurt van de Gooite Bank en in het ooste-

lijk deel van de Hinderbanken waren tientallen Drieteenmeeuwen aanwezig, waarvan een groot deel in associatie met Zeekeeten. Achter enkele vissersboten vlogen grote aantallen Noordse Stormvogels en Kleine Mantelmeeuwen. Tegen de avond zaten 150 lichte en 9 donkere fasen van de Noordse Stormvogel in een straat van 800-900 meter rond de Belgica ! Dichtert tegen de kust vlogen honderden Storm- en Zilvermeeuwen rond, waarvan een groot percentage immature individuen, samen met enkele tientallen Dwergmeeuwen. Voor de haven van Oostende werd een koppelt adulte Zwartkopmeeuwen *Larus melanoccephalus* opgemerkt. Een zeer zonnige lentedag op zee met een praktisch rimpelloos wateroppervlak zorgde voor een totaal van 104 Dwergmeeuwen (met enkele groepen van 10-tallen individuen), 2 Bruinvisseren en een mannetje Middelste Zaagbek *Mergus serrator* ! Twee grote concentraties meeuwen zaten ter hoogte van de kustbanken : net buiten de haven van Oostende een groep van 1100 Stormmeeuwen, 150 Zilvermeeuwen, 280 Kokmeeuwen, 30 Drieteenmeeuwen en een 50-tal Dwergmeeuwen en rond een vissersboot zaten nog eens 900 Zilvermeeuwen, 500 Stormmeeuwen, 50 Kleine Mantelmeeuwen en 20 Drieteenmeeuwen. Voordat we de haven van Zeebrugge binnenvoeren werden nog 40 Grote Zee-eenden *Melanitta fusca* en 160 Smienten *Anas penelope* gezien.

GEDURENDE het winterhalfjaar 1997-98 werden traditiegetrouw vijf maandenelijkse tellingen van watervogels op het BCP verricht vanuit een sportvliegvlugje (JW, LM, AA, DB, GD). Enkel in november is geen telling uitgevoerd omwille van de te slechte weersomstandigheden. De meest talrijke zee-eenden worden van de Zwarte Zee-eend met een maximum van een 3000-tal exemplaren eind maart. Dit is beduidend minder dan op de dezelfde datum vorig jaar : 13.154 ex. Op 22/03/97. Er werden trouwens algemeen weinig Zwarte Zee-eenden waargenomen in het winterhalfjaar 1997-98. Het leeuwendeel van de aanwezige vogels bevond zich op de Nieuwpoort of Baland Bank, met ook nog groepjes op de Middelkerke en Oostende Bank. Grote Zee-eenden werden enkel gedurende de maand maart waargenomen (110 ex.), terwijl ook bij de Eiderendeel het maximum in deze maand werd opgetekend (680 ex.). In verhouding tot het aantal Zwarte Zee-eenden kunnen we het aantal Eiders en Grote Zee-eenden in de maand maart hoog noemen. In de andere maanden was het aantal Eiderenden marginaal te noemen. Er werden slechts twee Ijseenden *Clangula hyemalis* (in december) en geen enkele Topperende *Aythya marila* vastgesteld. Tijdens de midmaandelijke watervogeltellingen werden echter ook een aantal Noordzeetellingen vanaf de kust uitgevoerd (KD). Dit leverde de midden januari 285 Topperenden op tussen Middelkerke en Zeebrugge, terwijl op 16 februari 1774 Futen werden geteld tussen Nieuwpoort en De Panne.

In april (15-17 april) werden vogels geteld tijdens het varen van "de Melk-route" van BMM (MH, GS). Dit leverde voor de transit van Zeebrugge naar de Gooite Bank verschillende tientallen Dwergmeeuwen op. In de buurt van de Thornton Bank en Gooite Bank zaten verscheidene Zeekeeten, Grote Sterns, Dwergmeeuwen en enkele Alken. In het gebied tussen de Thornton en Bligh Bank zaten

weinig vogels; enkele Grote Sterns, Zeekoeten, Jan van Genten, Drieteenmeeuwen en Noordse Stormvogels. Op de kustbanken waren nog enkele groepjes Zwarte Zee-eenden en wat Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen aanwezig. Ook op de Vlakte van de Raan en in de Westerschelde-monding werden enkele tientallen Zilvermeeuwen en Kleine Mantels waargenomen.

De eerst week van juni (2-5 juni) zaten we samen met onze partners op de Belgica en voor het eerst sinds jaren midden in het broedseizoen (JW, PV). In de buurt van Zeebrugge waren veel Visdieven *Sterna hirundo* en Kokmeeuwen aanwezig, afkomstig van de broedkolonies in de Voorhaven, en aan het foerageren achter de in- en uitvarende schepen (voornamelijk de ferries van P&O) en langs de stroomnaden. In de buurt van de Wenduine en Stroom Bank werden tientallen Grote Sterns gezien, waarvan slechts enkele duidelijk aan het duiken waren. Daarnaast waren daar nog verschillende tientallen Visdieven aanwezig waarvan een derde ongeveer duidelijk aan het foerageren was. Ook enkele duikende immature Jan van Genten waren op deze plaatsen van de partij. Ten noorden van de Kwinte en Middelkerke Bank, tegen de vaarroute aan, werden enkele groepen van foeragerende Noordse Stormvogels, Kleine Mantelmeeuwen, Storm- en Drieteenmeeuwen vastgesteld. In dit gebied kruisten ook 2 Noordse Pijlstormvogels onze vaarroute. Gedurende de transit van de Kwinte Bank naar de Oost Hinder passeerden we een vijftal vissersschepen waarvan enkele met een honderdtal meeuwen (hoofdzakelijk Kleine Mantels) en enkele Jan van Genten en Noordse Stormvogels errond. De transit van de Oost Hinder naar de Gooite Bank gaf gelijkaardige resultaten.

Waarnemers: AA: Anny Anselin, DB: Dries Bonte, FH: Frederick Hendrickx, GD: Geert De Knijf, GS: Gunter De Smet, HO: Henk Offringa, JP: Jurgen Vanpraet, JS: Jan Seys, JV: Jenny Vande Welle, JW: Jeroen Van Waeyenberge, KD: Koen Devos, LM: Luc Maertens, MH: Mark Hoekstein, PV: Paul Vandenbulcke, TD: Thomas Defoort, TP: Theo Postma, WW: Walter Wackenier.

LITERATUUR

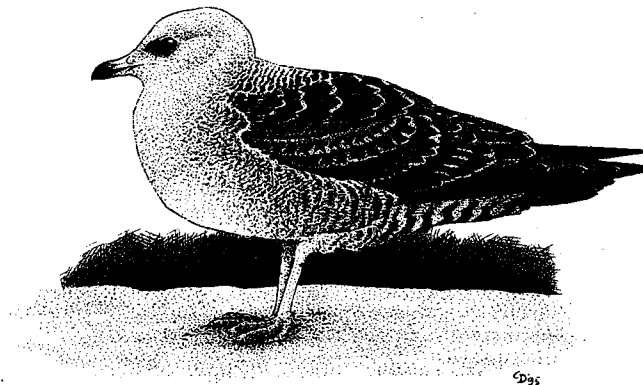
Offringa H., 1997. Waarnemingen van zeevogels en Bzoogdieren op zee, januari-maart 1997. *Mergus* 11 : 146-148.

Offringa, H. & Meire, P., 1995. Kleine Mantelmeeuwen *Larus fuscus* in de zuidelijke Noordzee in augustus en september 1995. *Oriolus* 61 (4) : 86-90.

Jeroen Van Waeyenberge & Jan Seys, *Instituut voor Natuurbehoud, Kliniekstraat 25, 1070 Brussel*

BIJZONDERE WAARNEMINGEN IN DE VLAAMSE KUSTSTREEK, PERIODE DECEMBER - FEBRUARI 1998.

Wim Debruyne, Frank De Scheemaeker en Erik Vanloo.

DUIKERS TOT EENDEN.

Duiker Spec. *Gavia spec.* Middenkust. Deze winter werden aan het Oosterstaketsel te Oostende volgende aantallen genoteerd: resp. 39, 415 en 22 ex. op 27/12, 02/01 en 28/02/98 (HVS, LJA, GSA). Westkust. Over zee ter hoogte van De Panne resp. 278 en 56 ongedetermineerde duikers op 28/12/97 en 17/01/98 (HVS).

Roodkeelduiker *Gavia stellata* Oostkust. Een viertal gegevens: op 25/01/98 en 30/01/98 telkens 1 ex. in het Zwin te Knokke (RDM, GBU) alsook 1 ex. op 10/01/98 en 09/02/98 langs de Oostdam te Zeebrugge (TOG, GDP, PAH). Mid-den-kust. Op 06/12/97 pleisterde 1 ex. op zee te Oostende. Vanaf het Oosterstaketsel te Oostende werden volgende maxima over zee genoteerd: 255 ex. op 27/12, 49 ex. op 02/01 en 11 ex. op 17/01/98 (KLO, EVL, LJA, GSA, RFR, HVS). West-kust. Twee gegevens van pleisterende ex.: resp. 1 en 2 ex. in de Havengeul te Nieuwpoort op 13/12/97 en 22/02/98 (WDB). Hoogste aantal doortrekkende Roodkeelduikers ter hoogte van De Panne: 121 ex. op 28/12/97 en 82 ex. op 17/01/98 (HVS).

Parelduiker *Gavia arctica* Oostkust. Op 17/01/98 pleisterde 1 ex. in de Zeebrugse Voorhaven (PCL). Middenkust. Telkens 1 ex. ZW langs het Oosterstaketsel te Oostende op 27/12/97 en 16/01/98 (KLO, EVL). Westkust. Voor de kust van De Panne maximaal 10 ex. op 28/12/97 en 6 ex. op 17/01/98 (HVS).